

MATS FÄLT:

Partiets kansler

Nu har han gått hela varvet runt, det återförenade Tysklands förste kansler. Från att ha varit ung, arg och oppositionell med stöd från CDU:s ungdomsorganisation till att bli regeringschef och alla hotande konkurrensters baneman.

Werner Filmer och Heribert Schwan:
Helmuth Kohl. ECON Verlag 1990

Helmut Kohls karriär, som den beskrivs i boken "Helmut Kohl" av Werner Filmer och Heribert Schwan, illustrerar tydligt partiernas betydelse i länder som Tyskland och i Sverige. Kohl bedrev sin opposition mot det gamla gardet i 1950- och 1960-talets Rheinland-Pfalz inom partiets ram och byggde mycket målmedvetet upp sin ställning som en av CDU:s mest inflytelserika politiker.

Konrad Adenauer sägs aldrig ha besökt partihögkvarteret i Bonn under sin tid som kansler. Han avskydde dessutom Preussen och var mycket skeptisk till dess traditioner. Helmut Kohl skrev till och med sin avhandling om det lokala CDU:s utveckling och har åter gjort soldatkonungarnas huvudstad till nationens politiska centrum.

Därmed inte sagt att Helmut Kohl skulle sakna andra erfarenheter än de som idogt partiarbete kan ge. Född 1930 behövde han inte delta i kriget men väl röja upp efter bombangreppen och samla ihop dödsoffer i sin hemstad Ludwigs-hafen. Den äldre brodern stupade 1944.

Efter kriget följde studier bl a vid universiteten i Frankfurt och Heidelberg. Fritiden användes för arbete i slipverket på BASF:s stora anläggning i Ludwigs-hafen.

Kohl började tidigt engagera sig i politiken och blev snabbt en uppskattad talare och kampanjorganisatör. En mer tvivelaktig insats var ett nattligt slagsmål mellan CDU:s och SPD:s affischeringsstyrkor i Ludwigshafen. Kanslerns imponerande kroppshydda torde inte minst vid detta tillfälle ha varit en tillgång.

I hemstaden och i regionen, den efter kriget nyskapade delstaten Rheinland-Pfalz, förberedde Kohl sin väg mot makten. Han återvänder gärna till Mainz där han verkade som ministerpresident. Där var livet mindre präglad av stress och krav än det senare blivit i Bonn. I boken betonas Helmut Kohls behov av kontakter med hembygden och vännerna. Utanför strålkastarljuset är han uppenbarligen en stor social tillgång.

Att maktövertagandet skedde just 1982 var en tillfällighet. Hans företrädare som partiordförande, Rainer Barzel, var i början av 1970-talet mycket nära att beröva SPD makten i Bonn. Själv hade Kohl bara behövt ytterligare en procent av västtyskarnas röster för att ta över redan 1976.

Kohls ständiga trätobroder och allierade, Franz-Josef Strauss, gjorde sitt bästa för att stäcka hans planer. Kohl var den klokare av de två även om Strauss visade prov på både briljans och väl utvecklad känsla för opinionens skiftningar. Ofta föll Bayerns ministerpresident på eget grepp. Han gick för långt eller lät känslorna ta överhanden på ett kontraproduktivt sätt.

En ironisk poäng är att Kohl faktiskt är född "bayrare". Pfalz var från 1777 till 1946 en del av det sydliga kungariket. Det framgår fortfarande av fristatens "nationalsång". Unionen präglades tidvis

av starka motsättningar mellan det mer liberala Pfalz och det konservativa Bayern.

Utomlands är bilden av Kohl övervägande negativ. Economists förre chefredaktör har kallat honom dumbom. I tysk press har han framställts som klumpig och odiplomatisk. Inte i klass med den stackars näringsministern Müllemann (FDP), men ändå. Verkligheten är betydligt mer komplicerad.

Den egentligen arrogante socialdemokraten Helmut Schmidt uppskattades på ett helt annat sätt av en journalistkår som aldrig haft någon större respekt för unionspartierna. Kohls folklighet slår inte igenom och regeringens länge stora ekonomiska framgångar gav inte de förväntade opinionsvinster. Att vara underskattad kan dock samtidigt vara positivt — åtminstone om valkampanjerna drivs av Västeuropas kanske starkaste partiorganisation.

Helmuth Kohl är en mycket kompetent generalist. Kanske alltför ytligt informerad och ibland impulsiv vid fel tillfällen, men i det stora hela effektiv som regeringschef. Koalitionsregerandet sätter vissa gränser för kanslerns och hans partis möjligheter. Själv tycks han föredra en

koalition med fridemokraterna före en egen majoritet tillsammans med det bångstyriga bayerska systerpartiet.

En mindre sympatisk sida är avogheten mot nya förmågor som på sikt skulle kunna hota hans ställning. Ett antal kronprinsar har, delvis som en följd av insatser från förbundskanslerns sida, ställts åt sidan eller befordrats snett ut åt höger.

För mer ideologiskt engagerade läsare torde Helmut Kohls pragmatism framstå som tveklaktig. Makten verkar ha varit ett mer centralt begrepp än de politiska idéerna. Visst är Kohl övertygad kristdemokrat och anhängare av ett fritt näringsliv men han tycks sällan ha visat prov på något större ideologiskt patos. CDU är hans parti och politik ett hantverk som fordrar praktiska lösningar.

De ideologiska djupdykningarna lämnar Tysklands kansler med varm hand åt andra. Det är kanske en konsekvens av krigsupplevelserna och det faktum att Tysklands plats i Europa varit ett känsligt kapitel under hela Helmut Kohls aktiva tid. Den som tvingas röja upp efter RAF:s bombräder och höra nazistledarnas propagandatal i radio ser nog med större skepsis på ideologiskt nit än de flesta andra.